
Administratie van deelnemingen en consolidatie

H. Beckman, E. Rijswijk

Tweede druk

Noordhoff Uitgevers

Serie Voortgezette studie in het boekhouden

Administratie van deelnemingen en consolidatie

Serie Voortgezette studie in het boekhouden

Administratie van deelnemingen en consolidatie

Prof. dr. H. Beckman

E. Rijswijk

Noordhoff Uitgevers Groningen | Houten

Ontwerp omslag: G2K Designers Groningen/Amsterdam
Omslagillustratie: Corbis

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan: Noordhoff Uitgevers bv, Afdeling Hoger Onderwijs, Antwoordnummer 13, 9700 VB Groningen, e-mail: info@noordhoff.nl

0/ 13

Deze uitgave is gedrukt op FSC-papier.

© 2013 Noordhoff Uitgevers bv Groningen/Houten, The Netherlands.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

ISBN (ebook) 978-90-01-85221-4

ISBN: 978-90-01-82069-5

NUR 786

Woord vooraf tweede druk

Administratie van deelnemingen en consolidatie behoort tot de Serie Voortgezette Studie in het boekhouden en vormt daarbinnen een zelfstandig boek. Het centrale thema dat aan de orde komt, is Administratie, deelnemingen en consolidatie. Daarbij is uitvoerig stilgestaan bij de verwerking van deelnemingen zowel in de enkelvoudige jaarrekening bij toepassing van de verkrijgingsprijs en bij gebruik van de vermogensmutatiemethode als in de geconsolideerde jaarrekening. Daarbij is onderscheid gemaakt enerzijds tussen 100%-deelnemingen en niet-100%-deelnemingen, en anderzijds tussen integrale consolidatie, proportionele consolidatie en equivalentieconsolidatie (vermogensmutatiemethode). In dit kader komen onder meer aan de orde goodwill en consolidatiegoodwill alsmede eliminatie van in deelnemings- en consolidatieverband niet-gerealiseerde resultaten.

Voor een vennootschap waarvan effecten zijn toegelaten tot de handel op een binnen de Europese Unie gelegen of werkende gereglementeerde markt geldt dat de geconsolideerde jaarrekening moet worden ingericht overeenkomstig het EU IFRS-regime, d.w.z. de internationale standaarden voor jaarrekeningen van de IASB zoals bij verordening goedgekeurd door de Europese Commissie en bekendgemaakt in het Publicatieblad van de Europese Unie. Voor de andere onder Titel 9 Boek 2 BW vallende rechtspersonen gaat het om de in Titel 9 Boek 2 BW opgenomen inrichtingsvoorschriften. Zij zijn bevoegd het EU IFRS-regime toe te passen.

De auteurs hebben onderling het werk zo verdeeld dat H. Beckman de hoofdstukken 1 tot en met 12 heeft geschreven met gebruikmaking van waardevolle opmerkingen van E. Rijswijk en dat E. Rijswijk de opgaven heeft verzorgd evenals de uitwerkingen en de docentenhandleiding. De opgaven zijn achterin in dit boek opgenomen. Bij de serie hoort een internetsite met openbaar gedeelte voor studenten en een gedeelte voor docenten (www.voortgezettestudieboekhouden.noordhoff.nl).

Met dit boek hopen wij een wezenlijke bijdrage te leveren aan de kwaliteit van het onderwijs en te voorzien in de behoefte van gebruikers. Deze tweede druk is geactualiseerd met correctie van een aantal storende zetfouten, met dank aan A.J. Dekker.

Amsterdam,
Mijdrecht,
Voorjaar 2013

H. Beckman
E. Rijswijk

Beknopte inhoud

Gedetailleerde inhoud 9

Studiewijzer 15

- 1 Administratieplicht en deelnemingen 17
- 2 Kapitaalbelangen c.s., waardering en toepasselijke grondslagen 27
- 3 Deelnemingen in de enkelvoudige jaarrekening en de administratie daarvan 47
- 4 Consolidatie 95
- 5 Integrale consolidatie van 100%-deelnemingen 107
- 6 Integrale consolidatie van niet-100%-deelnemingen 147
- 7 Integrale consolidatie van middellijke deelnemingen 177
- 8 Proportioneel geconsolideerde deelnemingen 203
- 9 Niet-integraal of niet-proportioneel geconsolideerde deelnemingen in de geconsolideerde jaarrekening 217
- 10 Buitenlandse deelnemingen in de (geconsolideerde) jaarrekening 235
- 11 Bedrijfscombinatie en administratie 267
- 12 Geconsolideerd kasstroomoverzicht 307

Opgaven 325

Over de auteurs 444

Register 445

Gedetailleerde inhoud

Studiewijzer 15

- 1 Administratieplicht en deelnemingen 17**
  - 1.1 Administratie(plicht) 18
  - 1.2 Balans en staat van baten en lasten 18
  - 1.3 Meer vestigingen 19
  - 1.4 Rechtstreekse en middellijke deelnemingen 21
  - 1.5 Externe financiële verslaggevingsvereisten 22
  - 1.6 Inrichtingsvereisten 22
  - 1.7 Effectuuitgevende vennootschappen 23
  - 1.8 Niet-effectuuitgevende rechtspersonen 24
  - 1.9 Uitleg van jaarrekeningregels 25

- 2 Kapitaalbelangen c.s., waardering en toepasselijke grondslagen 27**
  - 2.1 Verbonden maatschappijen 28
    - 2.1.1 Al dan niet bestemd duurzaam de werkzaamheid te dienen 28
    - 2.1.2 Kapitaaldeelneming dan wel duurzame belegging 28
    - 2.1.3 Kapitaaldeelneming en contractuele deelneming 29
    - 2.1.4 Rechtstreekse en middellijke deelneming 30
    - 2.1.5 Groepsmaatschappijen, geassocieerde deelnemingen en overige deelnemingen 31
    - 2.1.6 Dochtermaatschappij en overige maatschappijen 31
    - 2.1.7 Groepsmaatschappij en overige maatschappijen 34
    - 2.1.8 Al dan niet een deelneming in een samenwerkingsverband 35
  - 2.2 Waardering van kapitaalbelangen 36
    - 2.2.1 Waardering na verkrijging tegen verkrijgingsprijs 36
    - 2.2.2 Waardering na verkrijging tegen actuele waarde 37
    - 2.2.3 Waardering na verkrijging volgens de vermogensmutatiemethode 38
  - 2.3 Toepasselijke grondslag 43
  - 2.4 Door dochtermaatschappij gehouden aandelen in de moedermaatschappij 45

- 3 Deelnemingen in de enkelvoudige jaarrekening en de administratie daarvan 47**
  - 3.1 Eerste vastlegging bij verkrijging 48
  - 3.2 Waardering tegen verkrijgingsprijs 50
  - 3.3 Waardering tegen actuele waarde 53
  - 3.4 Waardering volgens de vermogensmutatiemethode 55
    - 3.4.1 Nettovermogenswaarde 56
    - 3.4.2 Andere varianten vermogensmutatiemethode 63
  - 3.5 Wettelijke reserve niet-uitkeerbare winst deelneming 64
    - 3.5.1 Vorming en mutaties in wettelijke reserve 64
    - 3.5.2 Intercompanyresultaten en wettelijke reserve 66
    - 3.5.3 Omzetting wettelijke reserve in aandelen 68
    - 3.5.4 Verkoop deelneming en wettelijke reserve 68
  - 3.6 Goodwill 69
    - 3.6.1 Positieve goodwill 69
    - 3.6.2 Negatieve goodwill 72

- 3.7 Door dochtermaatschappij gehouden aandelen in de moedermaatschappij 74
  - 3.7.1 Deelneming verworven dochtermaatschappij 75
  - 3.7.2 Nieuw verworven dochtermaatschappij 76
  - 3.7.3 Reeds gehouden dochtermaatschappij 78
  - 3.7.4 Via kleindochtermaatschappij gehouden eigen aandelen 79
  - 3.7.5 Dividenden op via dochtermaatschappij gehouden eigen aandelen 80
  - 3.7.6 De gevolgen bij verkoop 81
- 3.8 Winsten op intercompanytransacties 82
  - 3.8.1 Downstream sales 83
  - 3.8.2 Upstream sales 86
  - 3.8.3 Sidestream sales 89
- 3.9 Verliezen op intercompanytransacties 92
  - 3.9.1 Downstream sales 92
  - 3.9.2 Upstream sales 93
  - 3.9.3 Sidestream sales 93
- 4 Consolidatie 95**
  - 4.1 Consolidatieplicht 96
    - 4.1.1 Europese jaarrekeningrichtlijnen 96
    - 4.1.2 Titel 9 Boek 2 BW 96
  - 4.2 Consolidatiekring 97
    - 4.2.1 Europese jaarrekeningrichtlijnen 97
    - 4.2.2 Titel 9 Boek 2 BW: consolidatiekring groepshoofd 97
    - 4.2.3 Titel 9 Boek 2 BW: consolidatiekring tussenhoudstermaatschappij 98
    - 4.2.4 Titel 9 Boek 2 BW: geoorloofde uitzonderingen 98
  - 4.3 Consolidatiemethode en -technieken 99
    - 4.3.1 Integrale consolidatietechniek 99
    - 4.3.2 Proportionele consolidatietechniek 103
    - 4.3.3 Equivalentieconsolidatietechniek 104
  - 4.4 Toepassing technieken 105
  - 4.5 Summiere enkelvoudige winst-en-verliesrekening 106
- 5 Integrale consolidatie van 100%-deelnemingen 107**
  - 5.1 Integrale consolidatie van in de enkelvoudige jaarrekening volgens de vermogensmutatiemethode gewaardeerde deelnemingen 108
    - 5.1.1 Consolidatie op het verkrijgingstijdstip 108
    - 5.1.2 Consolidatie ultimo verkrijgingsjaar 110
    - 5.1.3 Consolidatie na het verkrijgingsjaar 114
    - 5.1.4 Intercompanyresultaten 117
  - 5.2 Integrale consolidatie van in de enkelvoudige jaarrekening tegen verkrijgingsprijs gewaardeerde deelnemingen 133
    - 5.2.1 Consolidatie op het verkrijgingstijdstip 133
    - 5.2.2 Consolidatie ultimo verkrijgingsjaar 134
    - 5.2.3 Consolidatie na het verkrijgingsjaar 136
    - 5.2.4 Intercompanyresultaten 138
  - 5.3 Integrale consolidatie van in de enkelvoudige jaarrekening tegen actuele waarde gewaardeerde deelnemingen 143
  - 5.4 Door dochtermaatschappij gehouden aandelen in de moedermaatschappij 144

- 6**   **Integrale consolidatie van niet-100%-deelnemingen** 147
  - 6.1   Integrale consolidatie van in de enkelvoudige jaarrekening volgens de vermogensmutatiemethode gewaardeerde deelnemingen 148
    - 6.1.1   Consolidatie op het verkrijgingstijdstip 148
    - 6.1.2   Verkrijging op verschillende tijdstippen 150
    - 6.1.3   Consolidatie na het verkrijgingstijdstip 152
    - 6.1.4   Intercompanyresultaten 155
  - 6.2   Integrale consolidatie van in de enkelvoudige jaarrekening tegen verkrijgingsprijs gewaardeerde deelnemingen 167
    - 6.2.1   Consolidatie op het verkrijgingstijdstip 168
    - 6.2.2   Consolidatie na het verkrijgingstijdstip 169
    - 6.2.3   Intercompanyresultaten 171
  - 6.3   Integrale consolidatie van in de enkelvoudige jaarrekening tegen actuele waarde gewaardeerde deelnemingen 174
  - 6.4   Door dochtermaatschappij gehouden aandelen in de moedermaatschappij 175
- 7**   **Integrale consolidatie van middellijke deelnemingen** 177
  - 7.1   Kernconsolidatie 178
  - 7.2   Kettingconsolidatie 181
  - 7.3   Intercompanyresultaten 185
    - 7.3.1   Eliminatie bij kettingconsolidatie 188
    - 7.3.2   Eliminatie bij kernconsolidatie 195
    - 7.3.3   Eliminatie van onderlinge verliezen 197
  - 7.4   Door kleindochtermaatschappij gehouden aandelen in de moedermaatschappij 198
- 8**   **Proportioneel geconsolideerde deelnemingen** 203
  - 8.1   Gezamenlijke onderneming 204
  - 8.2   Proportionele consolidatiecriteria 205
  - 8.3   Proportionele consolidatietechniek 206
  - 8.4   Onderlinge transacties 209
    - 8.4.1   Downstream sales 210
    - 8.4.2   Upstream sales 213
  - 8.5   Door het samenwerkingsverband gehouden aandelen in de samenwerkende partners 215
  - 8.6   Contractuele samenwerkingsverbanden 216
  - 8.7   Proportionele verwerking van gezamenlijke activa 216
- 9**   **Niet-integraal of niet-proportioneel geconsolideerde deelnemingen in de geconsolideerde jaarrekening** 217
  - 9.1   Tegen verkrijgingsprijs of actuele waarde gewaardeerde deelnemingen in de geconsolideerde jaarrekening 218
    - 9.1.1   Rubricering in geconsolideerde jaarrekening 218
    - 9.1.2   Intercompanytransacties 219
  - 9.2   Volgens de vermogensmutatiemethode (equivalentieconsolidatietechniek) in aanmerking genomen deelnemingen in de geconsolideerde jaarrekening 224
    - 9.2.1   Wijze van rubricering 225
    - 9.2.2   Intercompanytransacties 227

10	Buitenlandse deelnemingen in de (geconsolideerde) jaarrekening	235
10.1	Indeling van buitenlandse deelnemingen	236
10.2	Deelneming als rechtstreekse buitenlandse activiteit	237
10.2.1	Tijdstipmethode	238
10.2.2	Omrekening buitenlandse deelneming	238
10.2.3	Verwerking in de enkelvoudige jaarrekening	242
10.2.4	Reserve niet-uitkeerbare winst deelneming	242
10.2.5	Reserve omrekeningsverschillen	243
10.2.6	Verwerking in de geconsolideerde jaarrekening	243
10.2.7	Dividenduitkering	245
10.3	Deelneming als buitenlandse eenheid	245
10.3.1	Balansmethode	246
10.3.2	Omrekening buitenlandse deelneming	247
10.3.3	Verwerking in de enkelvoudige jaarrekening van de deelnemende rechtspersoon	248
10.3.4	Reserve niet-uitkeerbare winst deelneming	251
10.3.5	Reserve omrekeningsverschillen	252
10.3.6	Verwerking in de geconsolideerde jaarrekening	252
10.3.7	De buitenlandse deelneming een jaar later	254
10.3.8	Dividenduitkering	255
10.3.9	Hyperinflatie	257
10.4	Intercompanyresultaten	257
10.4.1	Rechtstreekse buitenlandse activiteit	257
10.4.2	Buitenlandse eenheid	260
10.5	Herindeling van buitenlandse deelnemingen	263
10.5.1	Rechtstreekse buitenlandse activiteit wordt buitenlandse eenheid	263
10.5.2	Buitenlandse eenheid wordt rechtstreekse buitenlandse activiteit	264
11	Bedrijfscombinatie en administratie	267
11.1	Bedrijfscombinaties	268
11.2	Overneming door activa/passivatransactie	268
11.2.1	Activa/passivatransactie	269
11.2.2	Administratieve verwerking	272
11.2.3	Fiscale aspecten	273
11.3	Overneming door aandelenverkrijging	278
11.3.1	Aandelentransactie	278
11.3.2	Administratieve verwerking	281
11.3.3	Fiscale aspecten	283
11.4	Omgekeerde overneming	284
11.5	Overneming door juridische fusie	284
11.5.1	Juridische fusie	284
11.5.2	Administratieve verwerking	288
11.5.3	Fiscale aspecten	289
11.6	Overneming door zuivere splitsing	289
11.6.1	Zuivere splitsing	289
11.6.2	Administratieve verwerking	291
11.6.3	Fiscale aspecten	291
11.7	Overneming door afsplitsing	291
11.7.1	Afsplitsing	292
11.7.2	Administratieve verwerking	295
11.7.3	Fiscale aspecten	296

11.8	Samenvoeging van ondernemingen	296
	11.8.1 Vormen van samenvoeging	296
	11.8.2 Administratieve verwerking	299
	11.8.3 Fiscale aspecten	303
11.9	Waardebepalingsmethoden	303
	11.9.1 Intrinsiekewaardemethode	303
	11.9.2 Rentabiliteitswaardemethode	304
	11.9.3 Discounted cashflow-methode	305
12	Geconsolideerd kasstroomoverzicht	307
12.1	Geconsolideerd kasstroomoverzicht	308
	12.1.1 Afgeleide samenstelling dan wel consolidatie van kasstroomoverzicht(en)	308
	12.1.2 Indeling van kasstromen naar aard	309
	12.1.3 Directe/indirecte weergave van kasstromen uit bedrijfsactiviteiten	310
	12.1.4 Kasstromen in vreemd geld	310
12.2	Kasstroomoverzicht met indirecte weergave van kasstromen uit bedrijfsactiviteiten	311
	12.2.1 Opstelling met gebruik van de indirecte methode	311
	12.2.2 Nieuwe consolidaties	314
	12.2.3 Deconsolidaties	318
12.3	Kasstroomoverzicht met directe weergave van kasstromen uit bedrijfsactiviteiten	319
	12.3.1 Opstelling met gebruik van de directe methode	319
	12.3.2 Nieuwe consolidaties	320
	12.3.3 Deconsolidaties	322
12.4	Consolidatie van kasstroomoverzichten	322

Opgaven

1	Administratieplicht en deelnemingen	326
2	Kapitaalbelangen c.s., waardering en toepasselijke grondslagen	327
3	Deelnemingen in de enkelvoudige jaarrekening en de administratie daarvan	331
4	Consolidatie	348
5	Integrale consolidatie van 100%-deelnemingen	351
6	Integrale consolidatie van niet-100%-deelnemingen	365
7	Integrale consolidatie van middellijke deelnemingen	387
8	Proportioneel geconsolideerde deelnemingen	397
9	Niet integraal of niet proportioneel geconsolideerde deelnemingen in de geconsolideerde jaarrekening	405
10	Buitenlandse deelnemingen in de (geconsolideerde) jaarrekening	412
11	Bedrijfscombinaties en administratie	423
12	Geconsolideerd kasstroomoverzicht	435

Over de auteurs 444

Register 445

Studiewijzer

Het studieboek *Administratie van deelnemingen en consolidatie* behoort tot de Serie Voortgezette studie in het Boekhouden en vormt daarin een zelfstandig boek.

Het boek is opgebouwd uit:

- een theoriedeel
- een opgavendeel.

Het theoriedeel bestaat uit twaalf hoofdstukken die elk op dezelfde manier zijn opgebouwd, namelijk:

- de inhoudsopgave per hoofdstuk, waarin de onderscheiden paragrafen worden genoemd
- de behandeling van de leerstof in paragrafen en zondig subparagrafen.

De leerstof wordt behandeld door middel van theorie en voorbeelden die daarvan een verduidelijking en soms ook een verdieping geven. In de marge zijn trefwoorden geplaatst die tot doel hebben de begrippen snel terug te vinden in de tekst.

Er is geen afzonderlijk opgavenboek, maar de opgaven zijn achterin het boek opgenomen.

In het opgavendeel zijn voor elk hoofdstuk vele opgaven opgenomen, waarvan een aantal is ontleend aan de examens SPD-Bedrijfsadministratie en de tentamens bij NIVRA-Nyenrode.

Om de zelfwerkzaamheid te bevorderen zijn op de site www.voortgezette-studieboekhouden.noordhoff.nl aanvullende vraagstukken en uitwerkingen beschikbaar.

Aan het begin van elk hoofdstuk in het opgavendeel in dit boek staat steeds vermeld welke opgaven opgenomen zijn op de site.

Alle uitwerkingen staan op de site. De uitwerkingen van de opgaven met een asterisk zijn alleen door de docent te raadplegen. De resterende uitwerkingen staan op het openbare gedeelte.

Zie ook het volgende overzicht.

Van de volgende opgaven is de tekst te vinden op de website.

Hoofdstuk 1:	1.2, 1.5 en 1,6
Hoofdstuk 2:	2.2, 2.4, 2.6, 2.7, 2.10, 2.13
Hoofdstuk 3:	3.5, 3.8, 3.9, 3.11, 3.12, 3.15, 3.17, 3.19, 3.21, 3.22, 3.25, 3.27, 3.29, 3.30, 3.32
Hoofdstuk 4:	4.6, 4.9
Hoofdstuk 5:	5.2, 5.4, 5.6, 5.8, 5.9, 5.11, 5.14, 5.18, 5.19
Hoofdstuk 6:	6.4, 6.6, 6.9, 6.11, 6.12, 6.13, 6.16, 6.17, 6.18, 6.21, 6.22, 6.23, 6.26, 6.28, 6.30
Hoofdstuk 7:	7.4, 7.6, 7.8, 7.12
Hoofdstuk 8:	8.4, 8.7, 8.9, 8.10

Hoofdstuk 9: 9.4, 9.5, 9.6, 9.9, 9.11, 9.12
Hoofdstuk 10: 10.5, 10.6, 10.7, 10.10, 10.11, 10.14, 10.16, 10.17, 10.18,
10.21
Hoofdstuk 11: 11.3, 11.6, 11.8, 11.9, 11.17, 11.20, 11.21, 11.22, 11.23,
11.24, 11.25, 11.31
Hoofdstuk 12: 12.3, 12.5, 12.6, 12.7

Van de volgende opgaven is de uitwerking uitsluitend beschikbaar voor docenten.

Hoofdstuk 1: 1.2, 1.3, 1.6
Hoofdstuk 2: 2.2, 2.3, 2.4, 2.7, 2.9, 2.11, 2.12, 2.13, 2.14
Hoofdstuk 3: 3.2, 3.3, 3.4, 3.7, 3.9, 3.12, 3.13, 3.17, 3.20, 3.21, 3.26,
3.27, 3.30, 3.31, 3.33
Hoofdstuk 4: 4.3, 4.6, 4.7, 4.8, 4.9
Hoofdstuk 5: 5.2, 5.4, 5.6, 5.12, 5.16, 5.18
Hoofdstuk 6: 6.4, 6.7, 6.9, 6.11, 6.12, 6.13, 6.14, 6.16, 6.18, 6.20,
6.25, 6.26, 6.30
Hoofdstuk 7: 7.4, 7.6, 7.7, 7.9, 7.13
Hoofdstuk 8: 8.4, 8.6, 8.9, 8.11
Hoofdstuk 9: 9.4, 9.5, 9.9, 9.11, 9.12
Hoofdstuk 10: 10.4, 10.6, 10.7, 10.10, 10.11, 10.15, 10.16, 10.20
Hoofdstuk 11: 11.3, 11.6, 11.8, 11.9, 11.13, 11.16, 11.17, 11.20, 11.21,
11.24, 11.28
Hoofdstuk 12: 12.3, 12.4, 12.5, 12.7

NB: Van de op de website geplaatste opgaven is de uitwerking in een aantal gevallen uitsluitend voor docenten beschikbaar.

Studieaanwijzingen

Het opnemen en verwerken van de leerstof vergt een goede studiestrategie. De volgende aanwijzingen kunnen daarbij behulpzaam zijn.

- Lees aandachtig de hoofdstukopening. Hierin worden vermeld de onderwerpen die in dat hoofdstuk aan de orde komen.
- Werk de paragrafen van het hoofdstuk door. De theorie die daarin wordt behandeld, wordt met één of meer voorbeelden toegelicht. Bestudeer deze voorbeelden, reken deze na en maak een terugkoppeling naar de theorie.
- Maak de opgaven die bij elk hoofdstuk behoren. Veelal moet daaruit een selectie worden gemaakt, waarbij uw docent moet adviseren.
- Controleer de door u uitgewerkte opgaven die niet door uw docent worden besproken. Raadpleeg daarbij altijd de theorie in het boek.
- Als een hoofdstuk is bestudeerd en de daarbij behorende opgaven zijn gemaakt, maak dan voor uzelf een samenvatting zodat u met de stof vertrouwd raakt.

Administratieplicht en deelnemingen

1

- 1.1 Administratie(plicht)
- 1.2 Balans en staat van baten en lasten
- 1.3 Meer vestigingen
- 1.4 Rechtstreekse en middellijke deelnemingen
- 1.5 Externe financiële verslaggevingsvereisten
- 1.6 Inrichtingsvereisten
- 1.7 Beursgenoteerde ondernemingen
- 1.8 Overige ondernemingen
- 1.9 Uitleg van jaarrekeningregels

In dit hoofdstuk staan wij stil bij (i) de voor zelfstandige beroepsbeoefenaars en bedrijven geldende administratieplicht, (ii) de tot de administratie behorende balans en staat van baten en lasten, (iii) de beroeps- en bedrijfsuitoefening op meer dan één vestigingsplaats, al dan niet in juridisch zelfstandige rechtsvorm, waaronder deelnemingen en dochtermaatschappijen, en (iv) de mogelijke toepasselijke financiële verslaggevingsregimes voor de inrichting van het financieel verslag.

1.1 Administratie(plicht)

Object administratieplicht

Op eenieder die in Nederland een bedrijf uitoefent (ondernemer) dan wel zelfstandig een beroep uitoefent, alsmede op rechtspersonen naar Nederlands privaatrecht, evenals op formeel buitenlandse vennootschappen heeft de Nederlandse wetgever de plicht gelegd op zodanige wijze een administratie te voeren en de daartoe behorende stukken zodanig te bewaren dat te allen tijde de rechten en verplichtingen van de ondernemer, zelfstandige beroepsbeoefenaar, rechtspersoon en formeel buitenlandse vennootschap kunnen worden gekend. Het object van de administratieplicht betreft:

- de vermogenstoestand van respectievelijk de ondernemer, de zelfstandige beroepsbeoefenaar, de rechtspersoon en de formeel buitenlandse vennootschap;
- en
- alles betreffende respectievelijk het bedrijf, het zelfstandige beroep en de werkzaamheden van de rechtspersoon en de formeel buitenlandse vennootschap.

Inrichtingseisen

De inrichting van de administratie moet geschieden overeenkomstig de eisen die voortvloeien uit respectievelijk het bedrijf, het zelfstandig beroep en de werkzaamheden van de rechtspersoon en de formeel buitenlandse vennootschap. Onder deze eisen zijn begrepen de algemene gebruikelijke beginselen van boekhouden en de voor het bedrijf, het beroep en de werkzaamheden geldende eisen. Tot die eisen behoren onder meer hetgeen voortvloeit uit de behoeften van de ondernemingsleiding ten behoeve van een doelmatig beheer van het bedrijf, het beroep en de werkzaamheden (management accounting), uit externe financiële verslaggevingsregels, meer in het bijzonder de jaarrekening (financial accounting), uit statistische verplichtingen, zoals die van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), uit subsidievoorschriften, uit fiscale wetgeving, uit sociale wetgeving en uit milieuwetgeving. Evenzeer kan het gaan om eisen die worden gesteld aan bepaalde beroepsgroepen, zoals notarissen, advocaten, gerechtsdeurwaarders, accountants, en aan bedrijven in bepaalde sectoren, zoals het bankbedrijf, het verzekeringsbedrijf, pensioenfondsen, beleggingsinstellingen, zorginstellingen, onderwijsinstellingen, (sociale) woningbouw, omroepverenigingen, landbouw en veeteelt.

Op al deze eisen en behoeften moet de administratie zijn ingesteld.

1.2 Balans en staat van baten en lasten

Tot de administratie behoort ook de periodiek uit de administratie af te leiden balans en staat van baten en lasten. Deze balans geeft een overzicht van de activa en passiva naar het moment van opstelling, en de staat van baten en lasten een overzicht van de baten en lasten over het verstreken tijdvlak.

Frequentie van opstelling

De frequentie waarin deze stukken worden opgesteld evenals de inrichting van deze stukken, wordt primair bepaald door de behoeften van de ondernemingsleiding. Daarbij spelen ook de eisen van het bedrijf, het zelfstandig beroep respectievelijk de werkzaamheden een rol. Het gaat

Tussentijdse rapportages

hierbij vooral om interne financiële rapportages, zoals die per maand, kwartaal en/of halfjaar. Er wordt ook wel gesproken over tussentijdse financiële rapportages. Bij beursgenoteerde ondernemingen komen ook externe tussentijdse financiële rapportages voor. Er wordt dan gesproken over kwartaal- en halfjaarberichten; de inrichting van die stukken wordt afgeleid uit de externe financiële jaarrapportages. Externe halfjaarberichten zijn verplicht bij beursnotering.

Boekjaar

Ten aanzien van de balans en de staat van baten en lasten stelt de wettelijke regeling dat ondernemers, zelfstandige beroepsbeoefenaars, rechtspersonen en formeel buitenlandse vennootschappen in elk geval verplicht zijn binnen zes maanden na afloop van het boekjaar een balans en een staat van baten en lasten op te stellen. Voor rechtspersonen is de hoofdregel dat het boekjaar samenvalt met het kalenderjaar, zij het dat in de statuten van die regel mag worden afgeweken behoudens soms voorkomende verbodsbepalingen in bijzondere wetgeving. Ook kunnen korte en lange boekjaren voorkomen, dat wil zeggen korter respectievelijk langer dan twaalf maanden. Dit is normaliter het geval bij oprichting maar kan ook voorkomen bij tussentijdse wijziging van een boekjaar. Een dergelijke wijziging vereist statutenwijziging.

1.3 Meer vestigingen

Nevenvestigingen

Een ondernemer, een zelfstandige beroepsbeoefenaar, een rechtspersoon en een formeel buitenlandse vennootschap kan zijn/haar bedrijf, beroep of werkzaamheden op één vestiging uitoefenen, maar ook op verschillende vestigingsplaatsen. In die situatie gaat het niettemin om één bedrijf, beroep, dan wel indien het gaat om een rechtspersoon of formeel buitenlandse vennootschap, één juridische entiteit waarbinnen de werkzaamheden plaatsvinden. De administratieplicht van de ondernemer, de zelfstandige bedrijfsbeoefenaar, rechtspersoon en formeel buitenlandse vennootschap betreft alle vestigingen (hoofdvestiging en nevenvestigingen), ongeacht – als het om rechtspersonen gaat – het land van vestiging. De administratie moet hierop worden ingericht. De administratie van hoofdvestigingen en nevenvestigingen wordt wel aangeduid met ‘filialenadministratie’. Deze is besproken in het tot deze serie behorende boek *Administratie en Ondernemingen*.

Eigen rechtsvorm

Als alle activiteiten binnen één rechtsvorm plaatsvinden, wordt er één jaarrekening opgesteld. Als deze rechtsvorm een nv, bv, of formeel buitenlandse vennootschap is, wordt ook wel over ‘vennootschappelijke jaarrekening’ gesproken. Die aanduiding komt in de praktijk ook wel voor bij coöperaties en stichtingen. Die aanduiding is dan onjuist omdat deze rechtsvormen geen vennootschappen zijn.

Het komt veelvuldig voor dat ervoor gekozen wordt om voor afzonderlijke vestigingen een eigen rechtsvorm te kiezen. Er ontstaat dan een structuur met een houdstermaatschappij (al dan niet tevens werkmaatschappij) en juridisch zelfstandige werkmaatschappijen wier aandelen door de houdstermaatschappij worden gehouden. Deze werkmaatschappijen zijn dan dochtermaatschappijen. De houdstermaatschappij heeft doorgaans de rechtsvorm van een bv of nv. Het kapitaal van een bv respectievelijk nv is in aandelen verdeeld. Bij een bv luiden de aandelen op naam. De aandelen van een nv kunnen op naam luiden maar luiden doorgaans aan toonder. Daarom trent geven de statuten uitsluitel.

Letteraandelen

Gewone aandelen

Preferente aandelen

Prioriteitsaandelen

Stemrechtloze

aandelen

Winstrechtloze

aandelen

Cumulatief-preferente aandelen

Certificaten van aandelen

Administratiekantoor

Het aandelenkapitaal bestaat normaliter uit gewone aandelen. Deze aandelen hebben gelijke rechten. Soms zijn zij onderverdeeld in letters (A-aandelen; B-aandelen, etc.) Deze letteraandelen bieden de mogelijkheid om binnen eenzelfde soort aandelen verschillen in het dividend-uitkeringsbeleid aan te brengen. Naast *gewone aandelen* kunnen ook *preferente aandelen* en *prioriteitsaandelen* voorkomen. Ook deze aandelen hebben stemrecht, uit te oefenen in de algemene vergadering van de nv of bv. Bij een bv komen voorts voor stemrechtloze aandelen indien de statuten daarin voorzien. Ook kent de bv aandelen met geen of beperkte rechten op de winst of de reserves, indien de statuten daarin voorzien.

Preferente aandelen hebben daarnaast een beperkt voorkeursrecht ten aanzien van dividenden, bijvoorbeeld 5%-preferente aandelen. Van de behaalde winst gaat dan eerst 5% van het nominaal bedrag van de geplaatste preferente aandelen naar de houders van de preferente aandelen, alvorens de winst over de overige aandeelhouders wordt verdeeld. Is de winst niet toereikend, dan kan het tekort later niet worden ingelopen, tenzij het gaat om *cumulatief-preferente aandelen*. In dat geval wordt een tekort eerst in het eerstvolgende jaar dat dit mogelijk is, ingelopen. Prioriteitsaandelen geven naast hun normale stemrecht en dividend-aanspraak de houders bijzondere rechten om bindende voordrachten tot de benoeming en/of het ontslag van bestuurders en/of commissarissen te doen.

In preferente aandelen en prioriteitsaandelen zijn geen reserves belichaamd, met andere woorden, de houders van deze aandelen hebben geen aanspraken op de reserves van de vennootschap.

Met name in familiebedrijven komt het voor dat de aandelen zijn ondergebracht bij een Stichting Administratiekantoor, die tegenover de aandelen certificaten van aandelen heeft uitgegeven. De houders van de aandelen hebben stemrecht; bij certificering ligt dit stemrecht derhalve bij het administratiekantoor. De houders van certificaten van aandelen hebben geen stemrecht, maar hebben wel recht op de op de aandelen betaalbaar gestelde dividenden en het recht – net als aandeelhouders – om de algemene vergadering bij te wonen.

Zowel op de houdstermaatschappij als op elk van deze afzonderlijke dochtermaatschappijen rust dan de administratieplicht. Tevens omvat de administratieplicht van de houdstermaatschappij registratie van gegevens ter zake van haar deelnemingen in werkmaatschappijen ten behoeve van haar strategie en beleidsvorming, voor het houden van grip op deze werkmaatschappijen en voor haar externe financiële verslaggeving over het financiële wel en wee van de houdstermaatschappijen met werkmaatschappijen. De externe financiële verslaggeving van de houdstermaatschappij omvat dan haar enkelvoudige jaarrekening en geconsolideerde informatie van houdstermaatschappij en dochtermaatschappijen (geconsolideerde jaarrekening).

De enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening vormen samen de jaarrekening van de houdstermaatschappij. Is deze een vennootschap dan kan het geheel ook worden aangeduid met vennootschappelijke jaarrekening; dit kan dus weer niet bij verenigingen en stichtingen. In de praktijk – maar ook in sommige leerboeken – wordt de fout gemaakt om de enkelvoudige jaarrekening met vennootschappelijke jaarrekening aan te duiden; in die situatie wordt over het hoofd gezien dat de geconsolideerde jaarrekening daarvan deel uitmaakt.

1.4 Rechtstreekse en middellijke deelnemingen

De in paragraaf 1.3 genoemde dochtermaatschappijen zijn rechtstreekse 100%-deelnemingen van de houdstermaatschappij. Houden deze deelnemingen weer 100%-deelnemingen dan hebben deze deelnemingen ook dochtermaatschappijen. Ten opzichte van de houdstermaatschappij is sprake van een middellijke 100%-deelneming die tevens een (middellijke) dochtermaatschappij is.

Dochtermaatschappij

Om van een dochtermaatschappij te kunnen spreken is essentieel dat er meerderheidszeggenschap is. Dit betekent dat in de regel bij een bezit van meer dan 50% van de stemrechten in een andere rechtspersoon reeds sprake is van een dochtermaatschappij. Een 60%-deelneming in een andere vennootschap is een meerderheidsdeelneming die tevens een dochtermaatschappij is. Vanuit de optiek van de houdstermaatschappij zijn er in die deelneming voor 40% minderheidsaandeelhouders (= derden-aandeelhouders, outside-aandeelhouders).

Derden-aandeelhouders

Zou een 60%-deelneming zelf een 80%-deelneming hebben, dan is de 80%-deelneming een meerderheidsdeelneming én van de 60%-deelneming én van de vennootschap die de 60%-deelneming houdt. De 80%-deelneming is een (rechtstreekse) dochtermaatschappij van de 60% middellijke deelneming en een (middellijke) dochtermaatschappij van de in de 60%-deelneming participerende vennootschap. Hieruit blijkt dat de 80%-deelneming van de 60%-deelneming niet geldt als een 48% ($80\% \times 60\%$)-deelneming van de in de 60%-deelneming participerende vennootschap, maar als middellijke 80%-deelneming. Het financiële belang is evenwel 48%. Er is derhalve sprake van een 40% minderheidsbelang in de 60%-deelneming en een middellijk minderheidsbelang in de 80%-deelneming van 52% (= $20\% + 40\% \times 80\%$).

In de administratie van de deelnemende maatschappij moeten de gehouden aandelen in andere ondernemingen afzonderlijk blijken. Deze aandelen zijn vermogensrechten, en dus activa die moeten worden geregistreerd. Vast moet liggen om welke aandelenbelangen het gaat, de aantallen gehouden aandelen, het nominaal bedrag en de verkrijgingsprijs. Dit geldt primair voor rechtstreekse deelnemingen, maar ook middellijke deelnemingen komen voor vastlegging in aanmerking. Voor rechtstreekse deelnemingen is het ook van belang dat vastligt welke waarderinggrondslag geldt en welke waarderingcorrecties (eventueel) zijn toegepast. Deze vastlegging is ook relevant voor middellijke deelnemingen indien zij als niet integraal of proportioneel geconsolideerde deelnemingen in de geconsolideerde stukken moeten worden verantwoord. Daar ook van belang is vast te stellen welk deel van de vorderingen betrekking heeft op rechtstreekse en middellijke deelnemingen, moet hiervan gescheiden registratie plaatsvinden. Dit geldt ook voor schulden aan rechtstreekse en middellijke deelnemingen. Ook zal de rechtspersoon of vennootschap vorderingen aan respectievelijk schulden op rechtstreekse en middellijke deelnemende maatschappijen afzonderlijk registreren.

Indien de deelnemende maatschappij rechtstreeks en/of middellijk aandelen houdt in deelnemingen die op geconsolideerde basis bij de deelnemende maatschappij in aanmerking moeten worden genomen, moet de administratie van de deelnemende maatschappij zodanig zijn dat de daarvoor benodigde gegevens beschikbaar zijn.

De mate waarin dergelijke vastleggingen plaatsvinden, hangt af van de behoeften van de ondernemingsleiding en welke eisen voor de externe financiële verslaggeving gelden.

1.5 Externe financiële verslaggevingsvereisten

Of er rekening moet worden gehouden met externe financiële verslaggevingsvereisten wordt in sterke mate bepaald door de ondernemingsvorm, de gekozen rechtsvorm van de onderneming en de bedrijfsaard van de ondernemingen.

Een belangrijk deel van de bij het handelsregister ingeschreven Nederlandse ondernemingen (ca. 50%) is voor hun financiële informatie in het geheel niet onderworpen aan externe financiële verslaggevingsvereisten. Onze in dit boek over financiële verslaggevingsvereisten gemaakte opmerkingen gelden dan ook niet voor deze categorie ondernemingen. Te denken is aan eenmansondernemingen, maatschappen en andere personenvennootschappen, niet-commerciële verenigingen, zeer kleine commerciële verenigingen, niet-commerciële stichtingen en zeer kleine commerciële stichtingen behoudens bijzondere voorschriften.

Wel is het zo dat als de hier bedoelde ondernemingen een ondernemingsraad hebben, zij wel de eisen voor de jaarstukken ten behoeve van ondernemingsraden in acht moeten nemen.

Voor onder meer bv's, nv's, Europese nv's met statutaire zetel in Nederland, coöperaties, Europese coöperatieve vennootschappen met statutaire zetel in Nederland, onderlinge waarborgmaatschappijen, banken (ongeacht hun rechtsvorm), betaalinstanties (ongeacht hun rechtsvorm), commerciële verenigingen (tenzij zeer klein), commerciële stichtingen (tenzij zeer klein), woningcorporaties (zij hebben de rechtsvorm van een vereniging of stichting), zorginstellingen, onderwijsinstellingen, omroepverenigingen, pensioenfondsen, formeel buitenlandse vennootschappen, Europees economische samenwerkingsverbanden (EESV) gelden wel jaarrekeningvoorschriften. Deze jaarrekeningvoorschriften betreffen zowel inrichtingseisen als accountantscontroleverplichtingen als openbaarmakingsvoorschriften. De inrichtingseisen zijn soms zeer summier, zoals bij een EESV, maar meestal vrij uitgebreid. De accountantscontroleplicht is er bijna altijd, tenzij het om naar omvang kleine rechtspersonen gaat. Voor een groot deel van hen geldt ook de plicht tot openbaarmaking van de jaarrekeningen.

1.6 Inrichtingsvereisten

De inrichtingsvereisten van het financieel verslag betreffen de inhoudelijke eisen waaraan de jaarrekening met jaarverslag (= bestuursverslag) en eventuele daarna toe te voegen overige gegevens moeten voldoen. Deze inrichtingsvereisten zijn in het merendeel van de gevallen van toepassingen op ondernemingen met een in art 2: 360 BW aangegeven rechtsvorm. Het genoemde wetsartikel is het eerste artikel van Titel 9 Boek 2 BW. In sommige andere wetten, besluiten of beschikkingen is bepaald dat Titel 9 Boek 2 BW van toepassing of van overeenkomstige toepassing is, zoals het geval is bij de Europese nv's met statutaire zetel in Nederland, de Europese coöperatieve vennootschappen met statutaire zetel in Nederland, Nederlandse pensioenfondsen (Pensioenwet), omroepverenigingen (Mediawet 2008), onderwijsinstellingen, zorginstellingen en woningcorporaties. In de inrichtingsvereisten kunnen branchespecifieke bijzonderheden gelden, zoals het geval is bij banken, verzekeringsmaatschappijen, beleggingsinstellingen,

Jaarstukken
ondernemingsraden

Titel 9 Boek 2 BW

effectenuitgevende instellingen en pensioenfondsen. Ook kan onder Titel 9 Boek 2 BW de bedrijfsomvang van invloed zijn op de in acht te nemen inrichtingsvereisten.

Wij zullen ons in dit boek voor onze opmerkingen over externe financiële verslaggeving beperken tot ondernemingen met rechtsvormen die in Titel 9 Boek 2 BW zijn aangewezen, hierna aangeduid als de in art. 2:360 bedoelde of aangewezen rechtspersonen, soms ook kortweg met rechtspersonen. Voor hen gelden de in deze titel opgenomen inrichtingsvereisten voor de jaarrekening met bestuursverslag (= jaarverslag) en overige gegevens, met dien verstande dat voor de inrichting van de jaarrekening onder omstandigheden andere dan de in Titel 9 Boek 2 BW opgenomen inrichtingsvereisten aan de orde kunnen zijn. In dit verband is het van belang onderscheid te maken tussen de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening.

Voor ondernemingen met een in Titel 9 Boek 2 BW aangewezen rechtsvorm is in deze titel de jaarrekening omschreven als de enkelvoudige jaarrekening, en – als een geconsolideerde jaarrekening is opgesteld – de geconsolideerde jaarrekening. Is er geen plicht tot opnemng van een geconsolideerde jaarrekening, dan vallen jaarrekening en enkelvoudige jaarrekening samen. Deze enkelvoudige jaarrekening bestaat uit de balans en de winst-en-verliesrekening met toelichting. Moet er wel een geconsolideerde jaarrekening als deel van de jaarrekening worden opgenomen, dan bestaat de jaarrekening uit de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening. Of een geconsolideerde jaarrekening moet worden opgesteld, wordt door de daarover in Titel 9 Boek 2 BW opgenomen vereisten bepaald (art. 2:406 leden 1 en 2 BW). Staat de consolidatieplicht vast, dan moet voor de inrichting van de geconsolideerde jaarrekening van een onder art. 2:360 aangewezen rechtspersoon onderscheid worden gemaakt tussen:

- vennootschappen waarvan effecten zijn toegelaten tot de handel op een gereglementeerde markt binnen de Europese Unie;
- en overige in art. 2:360 BW bedoelde rechtspersonen.

Aan welke inrichtingsvereisten de geconsolideerde jaarrekening moet voldoen, is een vraag van andere orde. Het antwoord daarop verschilt naar gelang er sprake is van al dan niet toelating tot de handel op een binnen de Europese Unie gelegen of functionerende gereglementeerde markt.

1.7 Effectenuitgevende vennootschappen

Als van nv's, bv's en de in art. 2:360 lid 2 BW bedoelde vennootschappen effecten zijn toegelaten tot de handel op een binnen de Europese Unie gelegen of functionerende gereglementeerde erkende markt, zijn de door de Europese Unie goedgekeurde in de Nederlandse taal gestelde internationale standaarden voor jaarrekeningen van de International Accounting Standards Board (IASB) rechtstreeks van toepassing op hun geconsolideerde jaarrekeningen. Deze door de Europese Commissie bij verordening goedgekeurde standaarden van de IASB (IFRS: international financial reporting standards met bijbehorende interpretaties; IAS: internationale accounting standards met bijbehorende interpretaties) duiden wij kortheidshalve aan met het EU IFRS-regime. Dit EU IFRS-regime maakt door de goedkeuring van de Europese Commissie en de bekendmaking van

IFRS/IAS

EU IFRS-regime

deze goedgekeurde standaarden in het Publicatieblad van de Europese Unie rechtstreeks deel uit van het Nederlands recht.

De verplichte toepassing op de geconsolideerde jaarrekening van de Nederlandse vennootschappen is nogal beperkt. Daargelaten beursgenoteerde Nederlandse beleggingsinstellingen en ondernemingen met alleen obligatienotering – in welk geval ook het EU IFRS-regime geldt – gaat het om zo'n 120 aan de Nederlandse erkende gereguleerde effectenbeurs – Euronext: AEX, mid cap en overige aandelennoteringen – genoteerde vennootschappen (een fractie van het totaal aantal in het handelsregister ingeschreven rechtspersonen en ondernemingen). Daarbij moet wél bedacht worden dat ook effecten van een Nederlandse vennootschap met toelating tot de handel op een buiten Nederland maar binnen de EU gelegen of functionerende gereguleerde markt leidt tot toepassing van het EU IFRS-regime.

Als het EU IFRS-regime van toepassing is, geldt vervolgens dat de daarin opgenomen voorschriften bepalen:

- van welke ondernemingen de financiële gegevens moeten worden geconsolideerd;
- uit welke onderdelen de geconsolideerde jaarrekening bestaat; en
- aan welke inrichtingsvereisten de onderdelen van de geconsolideerde jaarrekening moeten voldoen.

In het EU IFRS-regime bestaat de geconsolideerde jaarrekening uit de geconsolideerde balans ('consolidated statement of financial position'), het geconsolideerde totaalresultaatoverzicht, het geconsolideerde eigenvermogensmutatieoverzicht, het geconsolideerde kasstroomoverzicht en de toelichting die bij de genoemde stukken behoort. Op de inhoud van deze onderdelen van de geconsolideerde jaarrekening zijn dan de in het EU IFRS-regime opgenomen inrichtingsvereisten voor de geconsolideerde jaarrekening van toepassing.

Wij herhalen dat op de enkelvoudige jaarrekening met het bestuursverslag en de bijbehorende overige gegevens van de hier bedoelde vennootschappen de in Titel 9 Boek 2 BW opgenomen voorschriften die gebaseerd zijn op de Vierde EEG-richtlijn inzake het vennootschapsrecht betreffende de enkelvoudige jaarrekening, van toepassing zijn. De betrokken vennootschappen mogen evenwel de waarderingsgrondslagen die zij in hun overeenkomstig het EU IFRS-regime ingerichte geconsolideerde jaarrekening toepassen, ook toepassen in de enkelvoudige jaarrekening (art. 2:362 lid 8 BW). Deze mogelijkheid wordt genoemd de *waarderingsoptie* (art. 2:362 lid 8 BW). Ook mogen zij hun gehele enkelvoudige jaarrekening overeenkomstig het EU IFRS-regime inrichten; zij het dat enkele specifieke eisen uit Titel 9 Boek 2 BW altijd in acht moeten worden genomen (art. 2:362 lid 9 BW). Daarbij is onder meer te denken aan gegevens over het eigen vermogen en wettelijke reserves waaronder de wettelijke herwaarderingsreserve.

Waarderingsoptie

1.8 Niet-effectenuitgevende rechtspersonen

Voor de andere rechtspersonen dan bedoeld in paragraaf 1.7 die onder de werking van Titel 9 Boek 2 BW vallen, geldt de op de Vierde EEG-richtlijn (enkelvoudige jaarrekening) en de Zevende EEG-richtlijn (geconsolideerde jaarrekening) gebaseerde Titel 9 Boek 2 BW integraal

zowel voor de enkelvoudige jaarrekening als – indien er consolidatieplicht is – de geconsolideerde jaarrekening, alsmede voor het jaarverslag (= bestuursverslag) en de aan de jaarrekening en het bestuursverslag toe te voegen overige gegevens. Het Titel 9-regime geldt derhalve in zijn geheel. Dit betekent ook dat de in Titel 9 Boek 2 BW opgenomen voorschriften bepalen:

- welke maatschappijen in de consolidatie moeten worden opgenomen;
- uit welke onderdelen de geconsolideerde jaarrekening bestaat; en
- aan welke inrichtingsvereisten de onderdelen van de geconsolideerde jaarrekening moeten voldoen.

In Titel 9 Boek 2 BW bestaat de geconsolideerde jaarrekening uit de geconsolideerde balans en de geconsolideerde winst-en-verliesrekening met de toelichting. Op deze onderdelen zijn dan de voor de geconsolideerde jaarrekening in Titel 9 Boek 2 BW opgenomen inrichtingsvereisten van toepassing.

De hier bedoelde rechtspersonen hebben in Titel 9 Boek 2 BW de bevoegdheid gekregen voor hun jaarrekening (enkelvoudig en geconsolideerd) dan wel alleen voor de geconsolideerde jaarrekening ook te kiezen voor inrichting overeenkomstig het EU IFRS-regime (art. 2:362 lid 8 BW). In het laatste geval mogen zij desgewenst in de enkelvoudige jaarrekening de waarderingsgrondslagen uit het EU IFRS-regime toepassen (art. 2:362 lid 8 BW). Bij toepassing van het EU IFRS-regime in de enkelvoudige jaarrekening moeten enkele bepalingen uit Titel 9 Boek 2 BW niettemin in acht worden genomen (art. 2:362 lid 9 BW).

Het merendeel van de Nederlandse rechtspersonen waarvoor externe financiële verslaggevingsvereisten gelden, is niet toegelaten tot de handel op een binnen de Europese Unie gelegen of functionerende gereglementeerde markt. Om die reden komt in de regel het EU IFRS-regime niet aan de orde. Daarom betreffen in dit boek onze opmerkingen over externe financiële verslaggeving met name de vereisten die in Titel 9 Boek 2 BW zijn opgenomen. Het EU IFRS-regime is slechts van betekenis voor de in deze paragraaf bedoelde rechtspersonen indien zij voor dit regime kiezen (bijvoorbeeld met het oog op toekomstige toelating tot de handel op een gereglementeerde markt).

1.9 Uitleg van jaarrekeningregels

Bij de uitleg van de inrichtingsvereisten zijn van belang indien het EU IFRS-regime wordt toegepast, de toelichting van de Europese Commissie bij de Europese Verordening die de basis voor het EU IFRS-regime vormt, de uitleg en de toelichtingen die in en bij de desbetreffende standaarden voor jaarrekeningen van de IASB (inclusief interpretaties) zijn opgenomen. Ook de opvattingen van toezichthouders op tot de handel op een gereglementeerde markt toegelaten rechtspersonen kunnen hierbij van betekenis zijn. Hierbij is met name te denken aan de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en de ESMA (European Securities and Markets Authority).

Gaat het om het Titel 9 Boek 2 BW-regime, dan zijn van belang de aan deze titel ten grondslag liggende Europese jaarrekeningrichtlijnen met ontstaansgeschiedenis, de wetshistorie en gezaghebbende doctrine. Daaronder nemen de opvattingen van de privaatrechtelijke organisatie

RJ

Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) een bijzondere plaats in. Deze RJ publiceert zijn opvattingen als richtlijnen. Deze richtlijnen van de RJ zijn aanbevelingen, ongeacht of deze richtlijnen door de RJ in hun bundel *Richtlijnen voor de jaarverslaggeving* vet of niet vet zijn afgedrukt. In de optiek van de RJ hebben vetgedrukte passages een meer dwingend karakter. Rechtens blijken het aanbevelingen die dwingend kunnen worden indien de jaarrekeningrechter deze aanbevelingen overneemt. Of het nu om het EU IFRS-regime gaat en/of om het Titel 9 Boek 2 BW regime, de rechter heeft omtrent de uitleg van jaarrekeningvoorschriften het laatste woord. In Nederland is de jaarrekeningrechter de ondernemingskamer (OK) van het gerechtshof Amsterdam en in casatie de Hoge Raad. Ook de jaarrekeningjurisprudentie van het Europese Hof van Justitie is van betekenis. De uitleg van de jaarrekeningrechter zoals die blijkt uit gepubliceerde jurisprudentie, is van belang bij de toepassing van de jaarrekeningvoorschriften, met name bij algemeen geformuleerde oordelen.

Ondernemingskamer